

לסמוך גאולה לגאולה

1. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו/ו

ורבן שמעון בן גמליאל סבר בכל שנה ושנה ומה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן אף כאן אדר הסמוך לניסן בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי מסתבר טעמא דאין מעבירין על המצות אלא רבן שמעון בן גמליאל מאי טעמא אמר רבי טובי טעמא דרבי שמעון בן גמליאל **מסמך גאולה לגאולה**

2 **מסכת מגילה דף יד/א**

תנו רבנן: ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה, מאי דרוש: אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה ומה מעבדות לחירות אמרינן שירה ממיתה לחיים לא כל שכן. אי הכי הלל נמי? נימא לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ, יציאת מצרים דנס שבחוצה לארץ היכי אמרינן שירה. כדתניא עד שלא נכנסו ישראל לארץ הוכשרו כל ארצות לומר שירה משנכנסו ישראל לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה. רב נחמן אמר קרייתא זו הלילא. רבא אמר בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, אלא הכא "הללו עבדי ה'" **ולא עבדי אחשורוש. אכתי עבדי אחשורוש אנן.**

3 **הרב קוק על פסח**

תנן בפ"ק דברכות (יב ע"ב): "אר"א בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה ב"ז שנאמר (דברים טז ג) 'למען תזכר את יום צאתך מאר"מ כל ימי חיך', 'ימי חיך' - הימים, 'כל ימי חיך' - הלילות, וחכ"א 'ימי חיך' - העוה"ז, 'כל ימי חיך' - להביא לימות המשיח",

לבן זומא אין מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח כלל. וחכמים מבארים את הפסוק (ירמיה טז יד-טו) ד"לא יאמר עוד חי ד' אשר וגו' מארץ מצרים כ"א וגו' **שתהי' יציאת מצרים טפל ושעבוד מלכיות עיקר**, אשר מזה למדנו ברור דלב"ז דפליג והוכיח מהך קרא ד"לא יאמר עוד" וגו'

דאין מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח, דאפי' בתורת טפל ג"כ לא יזכר, ודבר זה באמת צריך ביאור גדול, כי אפי' דעת חכמים דס"ל שיהא שיעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל ג"כ קשה מאד להבין, דאיך יצויר לומר שיהי' דבר שיהא יותר עיקר מיציאת מצרים? שאף שהשלמות שנזכה לע"ל תהי' יותר נשגבה מהשלמות שזכינו לה ביציאת מצרים, מ"מ הרי לולא יציאת מצרים כבר אבדנו ח"ו את הכל, ועיקר ההצלה שבלעדה אין מקום לשום יקר וגדולה, נותן הדעת שראוי להיות עיקר אפי' כשאח"כ תתגדל השלמות יותר. ומכ"ש דקשיא טובא דעת ב"ז דנראה דס"ל דאפי' בטפל לא יזכר יציאת מצרים, ולמה זה ימחה מזכרונו לעד ולעולם העיקר הגדול הזה שגרם לכל הטוב העתידי לבוא עלינו?

ונבאר דברי חז"ל שאמרו עה"פ 'והי' ביום ההוא נאם ד' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי" (הושע ב יח), ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אבי' (פסחים פז ע"א), וכן בכמה מקומות דימו חז"ל הקישור שיש בין השי"ת ובין ישראל לקשר אירוסין בזמן הזה, ולעתידי לבא לנשואין, וצריך הבנה בתוכן המשל. אמנם בעניי יראה ביאורו כי יש קשר שכלי ונימוסי ויש קשר טבעי. הקשר השכלי הוא מאגד את הנקשר לפעמים אפי' שלא לרצונו, כיון שכבר הוקשר בקשר הנימוס והשכל א"א לו להתיר איסורו, ואין ברית כרותה לקשר נימוסי שיהי' טבוע בטבע הנקשר בו. אבל הקשר הטבעי, הוא מאחד מצד טבע הנקשרים, ואין תלוי בדבר זולתו כלל, וא"צ שום השתדלות לקיומו. **וזהו ההבדל שבין קישור אירוסין, שאינו כ"א מצד משפט התורה והשכל אבל אינו טבוע בטבע, לקשר הנשואין שהטבע עושה אותו, וכדחז"ל (סנהדרין כב ע"ב) אין האשה "כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי".**

והנה כן נחלקות מדרגות האהבה והחשק להשי"ת, שבאמת כיון שהקב"ה בחר בישראל להיות לעם סגולתו ונוחלי תורתו, ע"כ שם בכל נפש טבע קדוש להיות חושק אחר רצונו ית', שהוא באמת כל התורה כולה ומצותיה, מצד עצם טבע הנפש, וכמש"כ "אחרי ד' ילכו כארי' ישאג" (הושע יא י), היינו מצד התחברות טבע הקדוש של הנפש ללכת אחר השי"ת. א"כ יש בקיום המצות ב' מדרגות: יש שטבע נפשו אינו זקוק עדיין להיות דבק בהשי"ת וחושק אל רצונו, אלא שיודע שעיקר ההצלחה והדרך המביא אל

לעשות כ"ז מפני קבלת עול מלכות שמים, לעבוד כעבודת עבד.

ע"כ נגד הכח שקבלנו ע"י אור הקדושה שנשפע במצרים אע"פ שלא היינו ראויים לקיים המצות, אנו מחויבים מצד זה לזכור יציאת מצרים בכל יום, וכמש"כ (במדבר טו מ-מא) "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי וגו' אני ד' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים". אבל כשיבאו ימות המשיח, שאז מאחר שעיקר החפזון שהי' במצרים הי' מפני שלא היו מזוקקים וראויים לטהרה זו להמשך גדול, ע"כ הי' הכרח שיהא עכ"פ לפי שעה, ונעשה בלילה זו הכנה לכל הדורות הבאים, ע"כ הי' צריך חפזון. וזה לא יהי' לע"ל, כי עיקר צירוף הגליות הוא כדי להתם סיגים, ועצם הגלות ממרק הסיגים. והשי"ת מאחר את גאולתנו עד שיגמרו ברירת הסיגים, ואז תוכל הנפש להאיר באור האהבה להשי"ת והחשק למצות, מצד עצם טבעה, שזה הוא ענין הנשואין הצריכים להיות לימות המשיח. א"כ ענין הזכרת יציאת מצרים, אינה צריכה כלל, מאחר שלא נהי' צריכים לחדש כח על זריזות המצות, כי הנפש תמשך בחבלי אהבה. ע"כ לשם כך תהי' ההזכרה לגנאי ולפחיתות למעלת ישראל העליונה שתהי' אז.

מדרש רבא

שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם, א"ר אלעזר אף יום הכפורים לא יבטל לעולם שנאמר והיתה זאת לכם לחקת עולם

מסכת שבת פח, א

"ויתיצבו בתחתית ההר" (שמות יט, יז) מלמד שכפה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר ר' אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אעפ"י כן הדר קבלוה בימי אחשורוש שנאמר (אסתר ט, כז) קימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר ע"כ

השלמות, הנה מצות התורה, ע"כ הוא עושה אותן מצד ידיעתו. ויש אדם שכבר זקק טבע נפשו, וע"י שגבר בה האור הקדוש הרי נפשו חושקת לכל מצות התורה, מפני שנפשו של איש ישראל כשהיא בטהרתה, ראוי לה לרדוף אחר התורה ומצותי', כרודף אחר החיים. נמצא שהראשון קשור אל השי"ת כביכול בקישור שכלי, שהוא דומה רק לאירוסין, והשני קשור בקישור טבעי, שהוא דומה לנשואין. ע"כ כלל ישראל לעת כזאת שלא נצרף עדנה כל הסיג ועוד העונות מבדילים בינינו לבין אלהינו (עפ"י ישעיה נט ב) אין הנטי' של קיום התורה והמצות בא כ"א מצד הידיעה שהיא השלמות האמיתית שבאה מצד האמונה הטהורה, שעל זה נאמר "כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא כא), ע"כ דומה הקישור הזה לקישור אירוסין, שהוא רק שכלי ונימוסי, אבל לעתיד לבא כשיוסר פשע ויותם חטאת, יראה אור האלהי שבטבע נפשותיהן של ישראל, וע"י התגברות טבע הקדושה תחשוק הנפש להדבק בד' ית' ע"י התורה ומצותי', א"כ יהי' הקישור קישור טבעי שדומה לקישור נשואין, שהוא בעצם מפני שהוא רשום בטבע.

והנה יש חילוק בין גאולת מצרים לגאולה העתידה בענין החפזון, שיציאת מצרים היתה בחפזון, והחפזון הי' בה עיקר גדול, שהרי אנו אוכלין מצה על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ, וזהו להורות על החפזון, ומקרא מלא דבר הכתוב בפסח מצרים "ואכלתם אותו בחפזון" (שמות יב יא) ולעתיד לבא כתוב (ישעיה נב יב) "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו". וראוי להבין תוכן הדברים, אם יש בחפזון מעלה, למה לא תהי' כמו"כ לעתיד. גם עיקר היתרון שיש בזה [איך] יצויר, ובודאי יש בזה יתרון, כיון שהנביא מבשר ע"ז בכלל ישועות ונחמות שלעתיד.

אבל הדבר יתבאר על נכון עפ"ד שהתכלית המעולה היא שיהיו הסיגים נבדלים מהנפש, וע"כ תפ עול הנפש הישראלית לפי טהרתה הטבעית, ויהי' לה עסק התורה ועבודת השי"ת דבר נמשך אחר טבעה, וזהו מיועד לנו לעתיד לבא, שכתוב "נתתי תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה" (ירמיה לא לב). ומעלה זו נקראת בתאר נשואין, וע"ז נאמר "תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי", אבל כ"ז שלא נטהרו הנפשות לגמרי, א"א שתהי' נובעת חשקת התורה והעבודה רק מצד טבע הנפש, ע"כ יש צורך